

Dahi memar Əcəmi Naxçıvani yaradıcılığı

AMEA-nın Əsas binasında Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun təşkilatçılığı ilə "Dahi memar Əcəmi Naxçıvani yaradıcılığı" mövzusunda elmi sessiya keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli açaraq Prezident İlham Əliyevin "Əcəmi Naxçıvanın 900 illiyinin qeyd edilməsi haqqında" 30 dekabr 2025-ci il tarixli Sərəncamına əsasən keçirilən elmi sessiyanın elmi əhəmiyyətini qeyd edib. O, Əcəmi Naxçıvanın 900 illiyinin "Şəhərsalma və Memarlıq İli"nə təsadüf etməsinin tarixi irslə müasir inkişaf strategiyalarının vəhdətini ifadə etdiyini, bu uyğunluğun Azərbaycan memarlıq ənənələrinin davamlılığını və aktual dəyərini bir daha nümayiş etdirdiyini vurğulayıb.

Dövlətimiz tərəfindən Əcəmi Naxçıvanın sənətinə, şəxsiyyətinə daim böyük diqqət göstərildiyini bildiren akademik İsa Həbibbəyli Ulu Öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə görkəmli memarın 850 illik yubileyinin 1976-cı ildə Azərbaycanda təntənəli şəkildə qeyd edildiyini söyləyib. O, həmin il Əcəmi Naxçıvanın Naxçıvan şəhərində keçirilən yubiley tədbirlərində iştirak etdiyini deyib.

Akademik İsa Həbibbəyli, həmçinin Prezident İlham Əliyevin "Naxçıvan şəhərində yerləşən Möminə xatun türbəsi dünya əhəmiyyətli tarix-memarlıq abidəsinin bərpası və konservasiyası ilə bağlı tədbirlər haqqında" 22 may 2025-ci il tarixli Sərəncamını xatırladı. Qeyd edib ki, Möminə xatun türbəsinin özünəməxsus tarixi görkəminin qorunub saxlanılması və gələcək nəsillərə çatdırılması məqsədilə imzalanmış bu sənəd mühüm strateji əhəmiyyət daşıyır.

AMEA rəhbəri Naxçıvan memarlığının şah əsərlərindən olan Möminə xatun türbəsinin birinci mərtəbəsində Atabəylər dövrünü əks etdirən muzeyin təşkil olunduğunu və Ulu Öndər Heydər Əliyevin həmin muzeyi ziyarət etdiyini vurğulayıb. Akademik İsa Həbibbəyli 2025-ci ildə özü tərəfindən həmin tarixi fotoların aşkar edilərək Əcəmi Naxçıvani haqqında məqalədə ilk dəfə çap edildiyini bildirib.

Akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, Əcəmi Naxçıvanın fəaliyyəti Azərbaycanın dövlətçilik tarixində xüsusi yer tutan qüdrətli Atabəylər dövlətinin paytaxtı, Yaxın Şərqi mədəniyyət mərkəzlərindən biri Naxçıvan şəhəri ilə bağlı olub. Naxçıvan şəhərindəki möhtəşəm abidələrdən Əcəmi düşərgəsinin məhsulu olan Möminə xatun məqbərəsi və Yusif ibn Küseyir türbəsi İslam aləminin şah əsərləri sırasında layiqli yer tutur. Onun sözlərinə görə, Əcəmi memarlıq məktəbinin yadigarlarından sayılan Gülüstən türbəsi də Naxçıvanın qədim memarlıq məktəbinin qiymətli abidələrindən biridir.

Əcəmi Naxçıvanın Azərbaycan mədəniyyət tarixinin ən parlaq simalarından biri olduğunu söyləyən AMEA rəhbəri onun irsinin memarlıqla mədunlaşmadığını, obrazının təsviri sə-

nətdə də əksini tapdığını bildirib. O, Əcəmi Naxçıvanın təkə böyük memar deyil, bütöv bir memarlıq məktəbinin banisi olduğunu vurğulayıb. Qeyd edib ki, Əcəminin parlaq irsi məktəb rolunu oynayıb, sonrakı əsrlərdə də Azərbaycan və Yaxın Şərq ölkələrinin memarlığına güclü təsir göstərib.

Akademik İsa Həbibbəyli AMEA-da Əcəmi Naxçıvanı irsinin öyrənilməsi istiqamətində görülən işlərdən də bəhs edib. Bildirib ki, akademik Əbdülvahab Salamzadə XX əsrin ortalarından etibarən Əcəminin sənət dünyasını elmi əsaslarla açmağa müvəffəq olub. Naxçıvan memarlıq məktəbinin il